

Norsk vegansamfunn

Deres ref

Vår ref  
23/3974-

Dato  
24. juni 2024

## Vedtak i sak om registrering og tilskudd etter trossamfunnsloven – Norsk vegansamfunn

Det vises til klage over vedtak fra Statsforvalteren i Agder (SFAG) 19. september 2023 om avslag på søknad om registrering av Norsk vegansamfunn (NVS) som livssynssamfunn etter lov 24. april 2021 nr. 31 om tros- og livssynssamfunn (trossamfunnsloven), og vedtak fra SFAG 20. november 2023 om avvising av NVS' krav om statstilskudd for 2023 etter samme lov. Barne- og familiedepartementet (BFD) har vurdert begge sakene og kommet frem til følgende:

### Konklusjon

Klagene tas ikke til følge. SFAGs vedtak av 19. september og 20. november 2023 opprettholdes.

Departementets vedtak er endelig og kan ikke påklages, se forvaltningsloven § 28 tredje ledd første setning.

### Sakens bakgrunn

#### Søknad om registrering

NVS søkte om registrering som livssynssamfunn 20. november 2022. I søknaden ble det vist til NVS' livssynserklæring som utgangspunkt for å redegjøre for NVS' lære og verdigrunnlag. NVS skriver blant annet at kjernen i deres livssyn kommer til uttrykk gjennom følgende definisjon av veganisme:

«Veganisme er en levemåte som søker å ekskludere, så langt som praktisk mulig, alle former for utnyttelse av og urett mot dyr for mat, klær eller andre formål.»

I registreringsøknaden utdypes livssynserklæringen, lære og verdigrunnlag ytterligere. I tillegg redegjøres det for NVS' syn på de sentrale spørsmålene i livet og aktivitetene til samfunnet.

NVS sendte inn kravskjema for tilskudd etter trossamfunnsloven 19. februar 2023.

I vedtak av 19. september 2023 avslo SFAG søknaden om registrering. SFAG mente at NVS ikke er å anse som et livssynssamfunn i lovens forstand. SFAG skriver blant annet følgende som begrunnelse for avslaget:

«Etter vår oppfatning er hovedaktivitetene til Norsk Vegansamfunn å legge til rette for sosiale arenaer, hvor man kan treffe andre veganere og ikke-veganere. Her kan man diskutere filosofiske spørsmål som forholdet mellom mennesker og dyr, dyrs rettigheter og hvordan mennesker bør opptre for å hindre 'utnyttelse av og urett mot dyr'. Etter vår mening er dette hovedbudskapet i deres livssynserklæring og aktiviteter, og vi kan ikke se at dette utgjør et livssyn i trossamfunnslovens forstand.»

I brev av 30. september 2023 klagde NVS på vedtaket. I klagen fremgår det blant annet at:

«SFAG påstår at NVS sin hovedaktivitet er sosiale treff, men disse er beskrevet bare som en liten underkategori av vegantreff. Vegantreff er generelt livssynsaktiviteter i form av rekruttering, faktisk utøvelse og videreutvikling av livssynet [...] Dette tyder på at SFAG kun har tatt utgangspunkt i en liten del av våre livssynsaktiviteter, den del som vi er tydelige på at ikke nødvendigvis handler om utøvelse av livssyn. Men majoriteten av aktivitetene er av en annen art og er livssynsaktiviteter i trossamfunnslovens forstand slik vi beskriver dem i søknaden.»

NVS skriver også at:

«Mye av kritikken mot NVS og veganisme generelt bygger på misoppfatninger og fordommer som gjør det ekstra viktig at vår livssynsutøvelse ikke begrenses sammenlignet med andre livssynssamfunn.»

SFAG fant ikke grunnlag for å omgjøre avslaget og oversendte saken til departementet 10. november 2023.

#### Krav om statstilskudd

I kravskjema av 19. februar 2023 krevde NVS tilskudd for 856 medlemmer. I vedtak av 20. november 2023 avviste SFAG kravet om tilskudd. SFAG skrev i sin begrunnelse at:

«Statsforvalteren har avslått deres søknad om registrering som livssynssamfunn. Ettersom dere ikke er et registrert livssynssamfunn, kan dere ikke kreve til skudd fra staten. Vi avviser derfor deres krav om statstilskudd.»

I brev av 29. november 2023 klaget NVS på SFAGs vedtak. SFAG opprettholdt vedtaket og saken ble oversendt til BFD 4. januar 2024.

### **Rettslig grunnlag**

I trossamfunnsloven § 1 andre ledd defineres tros- og livssynssamfunn i lovens forstand: «Med tros- og livssynssamfunn menes i denne loven sammenslutninger for felles utøvelse av tro eller livssyn.»

Etter trossamfunnsloven § 4 første ledd kan «[e]t tros- eller livssynssamfunn [...] bli registrert når det er fast organisert og har minst 50 medlemmer som

- a) selv har meldt seg inn, eller som har blitt innmeldt av dem som har foreldreansvaret
- b) er bosatt i Norge
- c) ikke er medlem i Den norske kirke eller et annet registrert tros- eller livssynssamfunn.»

Trossamfunnsloven § 5 første avsnitt fastslår:

«Registrerte tros- og livssynssamfunn kan kreve tilskudd fra staten.»

I trossamfunnsforskriften § 4 fjerde ledd står det:

«Samfunn som ikke oppfyller vilkårene i trossamfunnsloven § 1 andre ledd og § 4 første ledd, skal nektes registrering.»

Registrering som tros- eller livssynssamfunn etter reglene i trossamfunnsloven § 4 første ledd utløser noen rettigheter og plikter etter loven. Blant annet kan et registrert tros- eller livssynssamfunn kreve statstilskudd etter trossamfunnsloven og søke om vigselfrett etter ekteskapsloven. Det stilles derfor visse vilkår for å kunne bli registrert. En forutsetning er at den som søker om registrering, er å anse som et tros- eller livssynssamfunn i trossamfunnslovens forstand, det vil si som en «sammenslutning for felles utøvelse av en tro eller et livssyn», jf. loven § 1 andre ledd.

Det sentrale spørsmålet i klagesaken er om NVS er å anse som et livssynssamfunn i trossamfunnslovens forstand. Dette er ikke en normativ vurdering der staten skjønnsmessig avgjør om NVS' oppfatninger eller aktiviteter er legitime eller ikke, men en vurdering av om NVS møter kriteriene for å oppfylle definisjonen av begrepet livssynssamfunn i trossamfunnsloven § 1 andre ledd.

Det følger av trossamfunnsloven § 1 andre ledd at livssynssamfunn er sammenslutninger for felles utøvelse av et livssyn. I motsetning til trossamfunn, som er sammenslutninger for felles utøvelse av en religiøs tro, er livssynssamfunn etter norsk rett sekulære eller ikke-religiøse sammenslutninger, jf. forarbeidene til den tidligere loven om tilskudd til livssynssamfunn (se nedenfor).

Lovens definisjon av tros- og livssynssamfunn er først og fremst knyttet til utøvelse av tro eller livssyn, ikke innholdet i en tro eller et livssyn, se Prop. 130 L (2018–2019) s. 253:

«Tros- og livssynssamfunn vil gjerne ha jevnlig sammenkomster for utøvelse eller utvikling av tro eller livssyn gjennom møter eller gudstjenester, bønn, meditasjon, ritualer eller tilsvarende. Ofte vil også aktiviteten innebære misjonering eller annen form for rekruttering. Sammenslutninger som i hovedsak driver politisk, humanitær, kulturell eller forretningsmessig virksomhet, faller utenfor definisjonen. Det samme vil gjelde virksomheter som har andre hovedaktiviteter enn utøvelse av tro eller livssyn, for eksempel å fremme helse eller selvutvikling, å drøfte filosofiske spørsmål eller å bekjempe religion eller livssyn.»

Innholdet i en tro eller et livssyn vil imidlertid også ha betydning ifølge særmerkningene til § 1 andre ledd i ovennevnte proposisjon:

«Aktiviteteene kan imidlertid ikke vurderes helt isolert, men må kunne knyttes til en tros- eller livssynsoppfatning. Den aktuelle oppfatningen må ha et visst nivå av overbevisning, alvor, sammenheng og viktighet. I vurderingen kan det blant annet legges vekt på hvor lenge oppfatningen har eksistert og vært praktisert, ikke bare innenfor den aktuelle sammenslutningen, men også eventuelt i andre tros- eller livssynssamfunn, i andre land, eller uten å ha vært organisert. Samtidig er det klart at også nye tros- eller livssynsoppfatninger kan danne grunnlag for sammenslutninger som vil være omfattet av lovens formål og virkeområde. Det kreves ikke at et flertall av medlemmene i sammenslutningene slutter opp om alle sider ved samfunnets «lære» eller praksis, ikke heller at et flertall kan sies å være aktive medlemmer. En trosoppfatning vil normalt innebære en overbevisning om at det finnes en overjordisk virkelighet, en virkelighet som går ut over grensene for det allment sansbare, med avgjørende betydning for mennesket. En livssynsoppfatning vil normalt kjennetegnes ved at den har et sammenhengende syn på menneskets plass i tilværelsen og sentrale etiske spørsmål.»

Det følger videre av merkningene at hensikten med bestemmelsen er å videreføre det som var gjeldende rett da proposisjonen ble fremlagt. I Ot.prp. nr. 59 (1981–81) s. 9 heter det:

«Et livssyn kjennetegnes først og fremst ved to forskjellige forhold.

For det første at det tar opp de mer sentrale spørsmål knyttet til menneskelivet. De religiøse samfunnene, iallfall de kristne, vil gjerne knytte dette til Guds eksistens. De ikke-religiøse livssyn vil søke andre veier.

For det andre vil det være et kriterium på et livssyn at det tar standpunkt til sentrale etiske spørsmål og prøver å se disse i sammenheng.

Et livssynssamfunn vil omfatte sammenslutninger organisert rundt medlemmenes felles livssyn. Det vil ofte prøve å systematisere og videreutvikle dette, eventuelt også utbre det.

Departementet vil i denne sammenheng særlig understreke en felles etisk grunnholdning som kriterium på et livssynssamfunn. Rene filosofiske sammenslutninger vil det ikke være naturlig å kalle livssynssamfunn i denne sammenheng. Det samme gjelder for organisasjoner som først og fremst tar sikte på å bekjempe andre livssyn.

Det vil heller ikke være naturlig å gi støtte til organisasjoner som vel kan ha et enhetlig syn på de spørsmål som er nevnt ovenfor, men som i det vesentlige driver virksomhet av annen art, f.eks. politisk eller forretningsmessig.»

I Innst. O. nr. 81 (1980–81) s. 5 uttaler justiskomiteen at:

«[!]ivssynssamfunnet må

- være et fast organisert samfunn,
- ha et etisk forpliktende grunnholdning,
- i sin virksomhet ikke krenke rett og sømmelighet,
- aktivt bistå medlemmene med å utvikle og praktisere sitt livssyn,
- være alment, dvs. ikke-ekskluderende på grunn av bl.a. sosial eller sivil status, rase, kjønn, politisk tilhørighet,
- gjennom sin virksomhet være seriøst og livsdyktig.»

### **Departementets vurdering**

#### Søknad om registrering

BFD viser innledningsvis til departementets tidligere behandling av søknad om registrering av NVS som livssynssamfunn. NVS søkte om registrering som livssynssamfunn for første gang i 2021. BFD opprettholdt SFAGs avslag på registrering i vedtak av 24. august 2022. En omgjøringsanmodning fra NVS ble videre ikke tatt til følge av departementet 8. juni 2023.

BFD viser i sin helhet til begrunnelsene gitt i ovennevnte vedtak og beslutning, da denne saken i det vesentligste ikke skiller seg fra NVS forrige søknad.

Sentralt i NVS' klage av 30. september 2023 står beskrivelsene av samfunnets aktiviteter. NVS skriver blant annet:

«Om vi godtar den absurde påstanden om at vegantreff ikke representerer utøvelse av livssyn ved f.eks. rekruttering og videreutvikling av livssyn, hadde vi fremdeles hatt fem seremonier (navnefest, konfirmasjon, vigsel, gravferd og roseseremoni) hvorav majoriteten inngår som utøvelse av livssyn i andre registrerte livssynssamfunn (Human-Etisk Forbund, Humanistene og Holistisk Forbund).»

NVS peker videre på at HEF tilbyr mange aktiviteter som ikke nødvendigvis er livssynsaktiviteter, og skriver at:

«Slike aktiviteter, som har lite å gjøre med en livssynsutøvelse slik SFAG tolker trossamfunnsloven, utgjør her over 70% av aktivitetene til HEF i deres aktivitetskalender. Det burde derfor være klart at å annonsere sosiale treff ikke er et hinder for å bli registrert som et livssynssamfunn i trossamfunnslovens forstand. Om vår registrering står og faller på at vi annonserer slike aktiviteter så er det lite som hindrer oss i å slutte med nettopp dette.»

NVS peker også på at siden de tilbyr flere typer aktiviteter og seremonier, er det også klart at de ikke er en «ren filosofisk sammenslutning».

Departementet har vurdert søknaden og vedlagte dokumenter, og kan ikke se at vurderingen som ble gjort i forrige runde stiller seg annerledes denne gangen. Departementet vurderer det fortsatt dithen at veganismen i første rekke omhandler forholdet mellom mennesker og dyr, og ikke er et livssyn i trossamfunnslovens forstand.

Departementet viser til vurderingen som ble gjort i beslutningen av 8. juni 2023. Her følger det at:

«Departementet la i sitt vedtak avgjørende vekt på at veganismen NVS baserer seg på, i første rekke omhandler forholdet mellom mennesker og dyr, og at den derfor ikke utgjør et livssyn som kan danne grunnlag for et livssynssamfunn i trossamfunnslovens forstand. At det kan deduseres fra veganismen at man også skal ekskludere, så langt som praktisk mulig, alle former for utnyttelse av og urett mot mennesker, slik det vises til i omgjøringsanmodningen, betyr etter vårt syn ikke at de veganske oppfatningene NVS baserer seg på, likevel utgjør et slikt livssyn. Departementet fastholder sin oppfatning om at veganismen i første rekke omhandler forholdet mellom mennesker og dyr.

[...] Ettersom veganismen NVS baserer seg på, ikke anses å være et livssyn i trossamfunnslovens forstand, er NVS' vigself- og andre seremonier heller ikke å anse som livssynsutøvelse. Opplysningene i omgjøringsanmodningen om konkretisering og gjennomføring av veganske vigself- og andre seremonier, medfører derfor ikke at NVS oppfyller definisjonen av livssynssamfunn i loven § 1 andre ledd.»

Departementets vurdering er at så lenge veganismen NVS baserer seg på, ikke utgjør en livssynsoppfatning etter trossamfunnslovens kriterier, vil følgelig ikke aktivitetene eller seremoniene til NVS være livssynsseremonier i samme lovs forstand. Aktivitetene må altså kunne knyttes til det som er en livssynsoppfatning i henhold til loven. Dette utgjør den grunnleggende forskjellen mellom NVS' aktiviteter og seremonier og Human-Etisk Forbunds, Humanistenes og Holistisk Forbunds aktiviteter og seremonier.

Vi registrerer at NVS i sin nye søknad toner ned skillet mellom mennesker og dyr, ved å fremheve at mennesker også er dyr, og ved dette peke på at dens grunnleggende lære og oppfatning også har mennesket i sentrum.

NVS skriver imidlertid i sin søknad at kjernen i livssynet deres kommer til uttrykk gjennom følgende definisjon av veganisme:

«Veganisme er en levemåte som søker å ekskludere, så langt som praktisk mulig, alle former for utnyttelse av og urett mot dyr for mat, klær eller andre formål.»

Departementet mener det her er klart at når det snakkes om hvordan man kan ekskludere «utnyttelse av og urett mot dyr for mat, klær og andre formål», så dreier dette seg om hvordan mennesker kan arbeide mot at dyr blir utnyttet, brukt til mat og klær og andre formål.

Dette understøttes videre av NVS' vedtekter. I formålsparagrafen fremkommer det at:

«Norsk vegansamfunn er et vegansk livssynssamfunn som har som oppgave å fremme veganisme og et vegansk livssyn med fokus på dyrenes perspektiv – og gjennom dette gjøre det lettere for mennesker å ta dyrevennlige valg.»

I § 2 står det at:

«Veganisme handler om å anerkjenne at dyr er individer som ikke eksisterer for menneskers skyld, som ikke skal utnyttes for menneskers vaner, tradisjoner eller nytelse, og som bør leve sine liv i den friheten de kan få i naturlige forhold.»

Av § 3 følger det videre at:

«Norsk vegansamfunns visjon er et samfunn som går bort fra utnytting, drap og konsum av dyr, og som anerkjenner at dyr har interesser og rettigheter til å leve og utfolde seg i tråd med deres natur og artsspesifikke behov, uavhengig av nytteverdi for mennesker.»

Gjennom disse vedtektene uttrykkes det etter departementets mening klart at NVS' lære og virksomhet i første rekke omhandler forholdet mellom mennesker og dyr, med et særlig fokus på dyrs rettigheter.

Når det kommer til virksomheten til NVS, mener departementet at samfunnet er nærmere den virksomheten som andre interesse- eller rettighetsbaserte organisasjoner utøver. Vi viser her til at det kan utledes prinsipper om levemåte, livsstilsvalg, aktiviteter, lære, seremonier og så videre ut fra mange interesse- eller rettighetsbaserte organisasjoners verdier og engasjement. Dette er likevel ikke ensbetydende med at man er et livssynssamfunn i lovens forstand. De fleste organisasjoner driver også med

medlemsrekruttering. NVS skiller seg i så måte ikke fra andre typer organisasjoners virksomhet.

Som eksempel vises det her til Naturvernforbundet, som heller ikke er et livssynssamfunn. Naturvernforbundets prinsippprogram har imidlertid store likhetstrekk med deler av livssynserklæringen til NVS. I Naturvernforbundets prinsippprogram heter det for eksempel på side 2 at «mennesket er ein del av naturen», at de arbeider for at «all menneskelig aktivitet skjer i balanse med naturen og miljøet», og videre:

«Livsformene i naturen er verdifulle i seg sjølv, samtidig som menneska er avhengige av dei. Å ta vare på rikdommen av livsformer og økosystem er naudsynt for å sikre livskrafta og produktiviteten i naturen. Vi menneske kan ikkje halde fram med å utrydde artar på jorda eller øydelegge det livsmiljøet artane treng for å leve.»

Det er ikke vanskelig å se at det kan utledes grunnleggende verdier og prinsipper knyttet til for eksempel levemåte, livsstilsvalg, aktiviteter, lære og så videre ut fra et sterkt engasjement for naturen og miljøet. Dette betyr imidlertid ikke at det er et livssyn etter trossamfunnsloven.

Departementet mener altså at det følgelig er saklige forskjeller mellom NVS og sammenslutningene som er blitt registrert som livssynssamfunn etter trossamfunnsloven. I tillegg til momentene drøftet ovenfor, mener vi at det må veie tungt at NVS har sitt opphav i oppfatninger som ikke tradisjonelt har vært ansett som et livssyn. Dette underbygges også av at mye av innholdet på NVS' nettsider handler om kosthold, helse, dyrevelferd og påvirkningsarbeid. Selv om NVS' treff har variert innhold, mener vi at momentene ovenfor samlet sett tilsier at «hovedaktiviteten» til NVS fortsatt dreier seg om noe annet enn livssynsspørsmål.

Etter departementets syn er det derfor heller ikke i strid med Grunnloven eller Norges menneskerettslige forpliktelser å avslå NVS' registreringssøknad. Det vises til vurderingene ovenfor og til vurderingene i BFDs vedtak 24. august 2022 og departementets beslutning 8. juni 2023.

#### Krav om statstilskudd

Ifølge trossamfunnsloven § 5 første ledd er det et vilkår for å kunne kreve statstilskudd at samfunnet er registrert som et tros- eller livssynssamfunn, jf. trossamfunnsloven § 4. I henhold til det ovennevnte anses ikke NVS som et livssynssamfunn etter trossamfunnsloven. NVS er ikke et registrert tros- eller livssynssamfunn, og kravet om statstilskudd for 2023 skal derfor avvises.



Departementet opprettholder på denne bakgrunn SFAGs vedtak 19. september og 20. november 2023.

Med hilsen

Erik Saglie (e.f.)  
ekspedisjonssjef

Ellen Ur  
avdelingsdirektør

*Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer*

Kopi  
Statsforvalteren i Agder